

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatii Flacci Epistolae Omnes, Qvae Extant

Horatius Flaccus, Quintus

Basilae, 1615

Epistola IV. Ad Albium Tibullum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1477)

d Metonymia est subjectorum pro libris scriptis de rebus Augusti in bello & in pace gestis: quarum memoria diuturna est futura.

e Sumtum a liquidis, pro, commendat memoriae multorum posterorum.

f Metonymia subjecti pro nomine Titii, qui ipse scriptis celebratur, & in ore omnium versabitur.

g Allegoria est ab aquarum abundantia & paucitate, ad significandam ubertatem carminis Pindarici, & aliorum jeunitatem.

h Metonymia est subjecti pro versibus Lyricis & Latinis, qui fidibus canebantur, ut Thebanos modos pro Pindaricis, quorum scriptor Thebanus fuit, & Dirceus Ode 2. l. 4. dictus.

i Metaphora est ab ampulla, & lecytho, vase ventris tumidi, & oris stricti, Gall. *Phsolle*, pro, loqui & scribere magnifice & superbe, ac velut edere sonitum similem ei, quem reddit liquor ex ampulla effluens, simili tropo dicit *θήσεις λικυθήσειν* lib. 13, pro amplificare, & pigmentis oratoriis illustrare, & Scholiast. Aristoph interpretatur in avibus, *μικροῦ βοῦν καὶ ἰορῆν*. *vehementius clamare & strepere*, *ὅτι λίκυθῶ περισημένῃ ἦχον ἀποτέλει*. quod ampulla vel olearia, vel unguentaria, vel pigmentaria fluitu distenta sonitum edit, ut follis.

k Agnosco hic synecdochen generis pro Poetica. Sensus igitur est: Titius condit poema turgidum & inflatum, & superbum, quod tamen potest intelligi *εἰρωνικός*, ut dictum est in Dialecticis.

l Simile est polyptoton illi prioris Epistolae: *dicte & dicende*, quod Graece reddas *πρόσθεσι καὶ λήσσειν διὰ λέγειν*, *παράγειν δὲ εἰς, μάλιστα καὶ παρανεδισόμενος*.

m Metaphora est a corporis bonis ad illa ingenii: quales sunt libri strictae vel solutae orationis & aliam mentis opera, quae ne compilet, neque pro suis venditet, Celsus hic monetur.

n Aperta est metonymia adjuncti simulacri pro aede Palatii sacra Apollini, juxta quam instructa fuerat bibliotheca omni genere Graecorum scriptorum & Latinorum referta, ut dictum est Ode 51. l. 1. Simili tropo dicit Suet in Octav. c. 11. *Supra duo milia librorum fatidicorum undique contracta cremavit, ac solos retinuit Sibyllinos, hos quoque delectu habito, condiditque duobus forulis accuratis sub Palatii Apollinis basi*.

o Metonymia est adjuncti pro plumis versicoloribus.

p Allegoria est ab apibus, quae circumvolitando explorant suavissimos quosque flosculos, & suaviores delibant & carpunt ad mellificium, ut significet Poeta, id se valde cupere, ut sciat, quod genus melliti & suavis carminis Florus meditetur. Tale loquutionis genus fuit Od. 2. l. 4. comparate tractatum, eamque ob rem proprie sumtum.

q Nota est metaphora ab asperis, incomtis & hispidis corporibus ad ingenium limatum, docile & subactum.

r Nota est quoque translatio qualis est in Bruto Ciceronis, *Linguam acere exercitatione dicendi*, pro praeparare & exercitare Gallice: *affiler & habiliter salangue*, quod proprie dixit Ode 20. lib. 3. de laena: *que dentes accuit tremendos*. Haec certe exercitatio perutilis est turbide & blasè loquentibus, ut Alcibiadi & Demostheni dicitur profuisse.

s Ita Virgilius Eclog. 8. *victrices lauros* per quandam metonymiam speciem, pro, denunciantes victoriā, vel, ornantes victores: quomodo videtur Cic. 1. ad Attic appellare *litteras victrices*: sed proprie hic Poeta Ode 4. l. 4. Rhetorum & Vindelicorum catervas diu lateque victrices vocat, non denunciantes victoriam, sed etiam consequutas saepe olim & diu eam potitas.

t Metaphora est a chirurgis, qui fatus quosdam ad sedandum & leniendum dolores adhibent partibus corporis male affectis, & ad pus maturandum: attamen haec fomenta sunt saepius longe diversa. Non enim avellant malum, sed efficiunt, ut ingravescat: ideoque remota, ut minime profutura, quemadmodum dixit Epistola proxima, podagram non sanati fomentis, sed recrudescere postea morbum. Sic studia honorum & divitiarum vocat fomenta curatum, id est, alimenta & pabula cupiditates alius alias mordacesque, curas cumulaturo.

u Ex hoc duplici genere synecdochicis intellige, collocandam esse operam & curam in percipienda primū sapientia, deinde in actum vita moribusque proferenda: si volumus nostris civibus prodesse.

x Metonymia subjecti pro civibus & popularibus nostris unā cum epanaphora.

y Allegoria est a metaphora a corporibus frustra compactis, quum statim dissolvantur ad malam animorum conjunctionem indicandam: talis fuit reconciliatio Flori & Munatii, talis Antonii & Augusti. Similibus tropis utitur Cic. Epist. 50. lib. 3. *Hoc mihi da atque largire, ut Mani. Curium sartum ac rectum, ut ajunt, ab omni incommodo, detrimento, molestia sincerum integrumque conserves*. Ubi interpretes annotant, id, quod est rei inanimatae ad hominem translatum esse. Proprie autem eundem loquutum Epist. 11. ejusdem lib. *Arpinatum quidem omnia commoda omnesque facultates, quibus et sacra conficere et sarta tecta a dium sacrarum, locorumque communium tueri possint, &c.* sed de sartis tectis vide Festum.

z Hoc verbum translatum est ab his, quia alieno arbitrio vehuntur, minime sui potentes, ut Od. 9. l. 2. annotatum est ex Agell. ad vehementiam cruciatus, quo imperitirerum & irati anguntur indicandam. Est praeterea in *calidus sanguis* synecdochica periphralis *ira*, ut metaphora a bestiis indomitis.

EPIST. IV. AD ALBIVM TIBVLLVM.

Theticum.

Cui nihil deest a Diis ad aliquod nobile facinus obcundum, huic quilibet dies tanquam postremus in illo efficiendo consumendus est.

Albi nostrorum sermonum a candide iudex,
 Quid nunc te dicam facere in regione Pa-
 dana?
 Scribere, quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
 An tacitum sylvas inter reptare salubres,
 Curantem quicquid dignum sapiente bonoq. est?
 Non tu corpus eras sine pectore? Di tibi formam,
 Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.
 Quid voveat dulci nutricula majus alumno,

Quam sapere & fari, ut possit quae sentiat & cui
 Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
 Et mundus victus, non deficiente crumena?
 4. Inter spem, curamque, timores inter & iras,
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 Grata superveniet quae non sperabitur hora.
 5. Me pinguem & nitidum bene curat a cute vises,
 Quum ridere voles, Epicuri de grege hunc porcum.

ET si ethetico facile est cuivis vel mediocriter erudito ratione differendi perlecta, & ex Epistolae hypothesi penitus perspecta & plane cognita hoc assumere, Albio Tibullo post magna bonorum iacturam a Diis superpetere necessaria adhuc ad opus memorabile faciendum, & concludere itaq; non esse dubium, quin ille in secessu Pedani praedioli quotidie curet, quicquid est viro bono & sapiente dignum: Non nihil tamen me suspensum & sollicitum detinuerunt haec tempora. *Non corpus eras, item, Du dederant*, ut ita e propositione assumeret. Nam per haec mihi videtur Horatius subindicare Tibullum pristinis fortunis eversum: aut certe bona illarum parte: quod potest etiam ex his versibus Panegyrici ad Mellalam in titulo 4. ipsius comprobari:

*Languida non noster peragit labor otia, quamvis
Fortuna, ut mos est illi, me adversa fatiget.
Nam mihi quum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flavi ditantes ordine sulci,
Horrea, secundas ad deficientia menses:
Cuiq; pecus denso pascebat agmine colles,
Et domino satis, & nimium furig, lupog;
Nunc desiderium superest: nam cura novatur,
Quum memor ante oculos semper dolor admouet annos.
Sed licet aspera ora cadant, spoliata relictis,
Non te deficient nostra memorare Camena.*

unde conjicio istam bonorum iacturam iam tum factam, quum Elegiam i. lib. 1. scripsit, ubi innuit se ad rei familiaris tenuitatem redactum:

*Divitias alius sub vo sibi congerat auro,
Et teneat multi iuger a multa soli:
Quem labor assiduus vicino terreat hoste:
Martia cui somnos classica pulsa fugent.
Me mea paupertas vite traducat inertis,
Dum meus exiguo luceat igne focus:
Nec spes destruat, sed frugum semper acervos
Praebat, & pleno pinguis musta lacu.*

Verisimile autem est e lauto patrimonio tantum illi superfuisse Pedanum agellu, quod se recepit & abdidit: quod Horatius etiam postea hanc Epistolam misit. Quidam suspicantur avitas & patritas ipsius opes non claudibus belli Aquitanici, ubi eum diximus Ode. 33. l. 1. interfuisse, vastatas fuisse: neq; naufragio pugnae navalis effusa: sed conviviis & amoribus dissipatas: quod equidem facile crediderim. Jam redeo ad nostram argumentationem: cujus complexio in titulo est minoru collatione illustrata: quod poema faciat melius & elegantius poematis Cassii Parmensis: deinde e paribus quod ille inter salubrem & sylvestrem ambulationem res tam praclaras & graves com-

mentetur, quam sapientissimus quisq; & optimus soleat meditari.

2. Assumptio est amplificata distributione bonorum animi, corporis & fortunae, quae tria sunt velut subjecta, quibus haec adjunguntur: animo sapientia corpori dignitas formae; fortunae opes & divitiae.

3. Eadem facultates iterantur paullo fusius, sed tractatur comparate, quod nihil a quoquam possit cuiquam majus optari sapientia, eloquentia, favore, bono nomine, incolumitate, munditia victus, & mediocri pecunia, quae videntur ipsi post iacturam restare omnia: unde ipsi facile suppediatur ad bene beateq; vivendum necessaria.

4. Haec e categoria adjunctorum eruta videntur, tanquam Prosyllogismus quidam, quem Hieronogenes vocat *κατάσκευον λόγου* concinnam orationem, dentur, inquam ad assumptionem pertinere, & consolationem de superiori iactura, atq; adeo admonitionem continere de sedandis animi perturbationibus, ut quemcunq; vitae statum Dii ipsi concedant, quamcunq; huius lucis vsuram donent, ea existimet postrema. *Habet enim*, inquit Plin. in Paneg. *has vices condicio mortalium, ut adversa exsecunda, & secunda ex adversis nascantur.* Idem suadet Torquato lib. 4. Od. 7.

*Quis scit, an adstent hodierna crastina summa
Tempora Di superi?*

Ita enim abjecta omni cura rei augendae jucundius ac tranquillius viveretur: ita quaecunq; fiat accessio vel rei vel temporis ad id praesens, quod extremum judicabit, multo gratius illud consequetur. Sic Tibullus de spe:

*Tum mala finissem loto, sed credula vitam
Spes fovet, & melius cras fore semper ait.*

5. Hoc mihi appositum videtur tanquam exemplum persuadendi Tibullo superius consilium, & accommodate ad sectam Epicureorum: de quorum familia erat hic Albius, & quorum magister sic docet suos discipulos lib. 2. de finibus: *Non ego intelligo, quid sit, aut ubi sit summum bonum, praeter illud, quod cibo & potione, aut aurium delectatione, & obscena voluptate capiatur.* Illud tamen ejusdem auctoris lib. 1. de finibus bon. *Clamat Epicurus non posse jucunde vivi, nisi sapienter, honeste, iusteq; vivatur: nec sapienter, honeste, iuste, nisi jucunde: quae sunt a Tullio expressa Latine ex Epicurei tertia Epist. apud Laertium: καὶ ἐστὶν ἡδὴς ἡν ἂν δὲ τῷ ἁριστῶς, καὶ καλῶς καὶ δικαίως. ἰδὲ ἁριστῶς καὶ καλῶς καὶ δικαίως ἂν δὲ τῷ ἡδὴς, &c.* Illud, inquam, sicut superius *Di tibi divitias dederant*, pugnat e diametro cum dogmatis Epicuri, qui Deos commentus est & confinxit nihil curare res humanas: unde vides Poetam nulli addictum esse familiae Philosophorum, ut praemonuit Epist. 1.

Enarratio Grammatica.

Albi.] Ex hoc versu Sat. 4. lib. 1. *Nonne vides Albi ut male vivat Filius?*

Cruquius suspicatur hic Elegiographu non intelligendum, sed potius avum ipsius, qui indulgentia profundendi bona sua filium Elegiographi patrem perdidit. Non dissimilis est suspicio Xylandri ex inscriptione veteri, ad Albiu amicum suum, sed ego hoc relinquo lectione historiarum magis illustrandum.

Judex scriptorum.] Quis in posterum audebit, ubi eloquentiae parentem & lyrae Latinae facili principem habuisse Titone & Albiu Tibullu audierit, qui ipsorum scripta & examinarent & aliquando emendarent, quis, inquam, audebit se ἀναμαρτήτως ποιῆν πάντα. predicare, *ἁριστῶν ἀρετῆ ἢ καὶ πρὸ τῶν ἰατρῶν*.

Nostrorum sermonum.] Ex hoc loco quidam argumentu sumunt, quo demonstrent Satyras describen-

das esse nomine sermonu, & hac descriptione distingui ab Odis & Epodis. Verum de hac tituli controversia dictum est in Grammaticis Sat. 1. lib. 1.

Regione.] Sic dicitur regio, quae quid regi solet aut ferri, ut regiones urbis, regiones agrorum & caeli. Galli interpretantur: *les quartiers de la ville, des champs, du ciel*

Pedana.] E Porphyrione intelligimus hanc regionem non procul esse Roma in Latio. Plin. l. 3. ca. 3. & adhuc retinere appellationem Pedanam: sed Pedum oppidum, unde regio nomen accepit. Pedana, sua jam aetate non existit. Ex eodem quoq; accepimus hunc Cassium Parmensem steterisse a partibus Cassii & Bruti, & Tribunum fuisse militum: quibus victis confugit Athenas quod missus Varius vel Varus & nactus eum studentem interfecit, eoque libros Romam asportavit, inter quos Thyeste tragicodiam memorat praeter alias multas ab eo conscriptas, ut con-

ut constare 10. Sat. li. i. ubi Etarufcus cognominatur un-

Tacitum reptare. Est spatium sylvestris in ambulatione...

Carmina secessum scribentis et otia quarunt, aut ad sectam Epicuream...

Tacitum. Grammatici sine magno Latinae linguae usu...

Sapiente bono. Ita geminat in arte, virum bonum et prudentem...

Non tu. Circumloquitur, quod uno verbo sepe dicit, excors...

Hunc ire tu speras hominem sine pectore, dotes posse satis forma...

Artem finiendi. Quod praeceptum Oeconomicum Menander prius tradiderat...

Quid voveat. Pro quid cupiat et optet alumno majus istis? De hoc verbo fuit Sat. 6. l. 2...

et. Quam quidem lectione non improbo: sed votum hujusmodi nutritibus tribuit...

Gratia. Hic significat studium et favorem potentiorum...

Mundus vitium. Sic definitus est Satyra secunda libri secundi...

Omnem. Sicutam institue vitam, tanquam hodie morte obiturus...

Grata hora. Eustathius in vers. Iliad. e sub finem lib.

Automatou epulou, moukon heron, des heron...

Sponte autem creperunt portae caeli, quas custodiebant...

ex hoc aperiendi ac claudendi caeli officio Horis mandato...

Me pinguem et nitidum. Habitiorem et succipien- tiorum...

Tunc nitidus plenis confusus rusticus arvis...

Phrasis autem Poetae posset Graece reddi, με λιπαρον τε κη...

quanto aut ego parcius, aut vos O pueri nituisistis?

unde videatur cutis nitescere et resplendere. Gal. gras, et en tel point que ma peau semble reluire...

Vifer, et. Hoc verbum distinguit Donat. in Hecyr. Act. 1. sc. 2...

Explicatio Rhetorica.

Metaphora est a lucidis corporibus ad integritate et aequitatem animi...

b Aporia est, addubitatio de occupatione et studio, quod Albius in agello Pedano abditus persequatur...

Πιστος ειναι χρυσος τε κη αργυρος αντηρ υσουδαι (fecit: Λετο εν χαλεπη. Κυρνε, διχομοσιν, Vn fidus et auro et argento dignus est, qui redimatur In gravi seditione, o Cyrne.

modus *inculta pacantur vomere sylva*. Scio equidē hos versus duos, *An tacitum, etc. & curantē quicquid*, ita explicari, ac præcipue verba prioris, *sylvas salubres*, a Porphyriōne, ut ex his libri Philosophici intelligantur: quā tamen explicationem quidam scribunt restringendam esse ad solam *sylvas* vocē. quasi verò altera, *salubres* abhorreret a facultate Philoſophiæ: quæ ab omnibus prædicatur medicina & cultura animorū. alii contra per *reptare inter sylvas salubres*, volunt locos graves & obscuros Philoſophiæ intelligendos, in quibus enodandis & ad usum revocandis oportebat Tibullum esse totum. Quod si hæc posterior explanatio vera est, referri debet ad continuationem verborum translatorum. i. ad allegoriam ex illis factā: quam ne omnino approbē. sed sententiā propriē intelligendā censeam præter *reptare*, ut ante dictum est, impediunt hæc, *scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes* Epist. 2. l. 2. Item Virgil. *nobis placeant ante omnia sylvæ*, ubi liberior est mentis agitatio, & ab interventoribus maxime vacua.

d Metonymia est subiecti pro animo & mente, cujus sedem Epicurus in pectore locabat, sicut dictū est Od.

§ 1.1. Quiautem annotant esse synecdochen, videntur definitionem hujus tropi ignorare, quæ est positio vel totius pro parte, vel generis pro specie, vel contra. Itaque quattuor modos habet immutandi, quorum nulli relinquitur hic locus potest, ut apparet ex annotatione Gram. & Rhet. in hunc versum Epist. 1.

Fervet avaritiâ miserq; cupidine pectus.

e Anaphora est in ejusdem vocis & soni repetitione.

f Metonymia est subiecti, pro non deficiente pecunia & nammis

g Altera est Anaphora, licet alterum *inter* nō occupet statim principium incisi secundi. ex hac particula existimo *suavis dicitur*, id est, per synecdochen membri, intelligendum totius corporis habitum, ut observatum est Satyræ §. lib. 2. in *Pelliculam curare jube*, quod est interpret. verba relatum.

h Quædam est hic Allegoria a sordidis bestiis ad immunditiam scholæ Epicuræ notandā: quæ se ita in voluptates abjicit & proſternit, ut immundi sues in volutabra.

EPISTOLA V. AD TORQUATVM.

Theticum.

Torquatus ad vulgarem & tenuem apparatus, frugalemque cœnam vocatur, ut omni sollicitudine suis heredibus divitias congerendi, defraudato genito, hilarius, ac iucundius discat vivere.

Si potes Archaicis convivere recumbere lectis,
Nec modicâ cenare times olus omne patellâ:
Supremo te Sole domi Torquate manebo.
Vina bibes iterum & Tauro diffusa palustres
Inter Minturnas. Sinuessanumq; Petrinum;
2 Sin melius quid habes, arcesse, vel imperium fer.
3 Jam dudū splendet focus, & tibi munda supellex.
4 Mitte leves spes & certamina divitiarum,
Et Moschi caussam & Cras nato Casare festus
Dat veniam, somnumq; dies: impune licebit
Aestivam sermone benigno tendere noctem.
6 Quò mibi fortunas, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam nimiumq; severus
Assidet insano. 7 Potare & spargere flores
Incipiam, patiarq; vel inconsultus haberi.
Quò non ebrietas designat! Operta recludit:

Spes jubet esse ratas. in prælia trudit inermem;
Sollicitis animis onus eximit: addocet artes.
Fœcundi calices, quem non fecere disertum?
25 Contracta quem non in paupertate solutum?
& Hoc ego procurare, & idoneus imperor, & non
Invitus. ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
Ostendat tibi te. ne fidos inter amicos
30 Sit, qui dicta foras eliminet: ut coeat par,
Jungaturq; pari, Brutum tibi, Septimiumq;
Et, nisi cœna prior potiorq; puella Sabinum
Detinet assumam. locus est & pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olide convivio cœ-
35 præ.
Tu quotus esse velis, rescribe. & rebus omissis
Atria servantem postico falle clientem.

Analysis Dialectica

Quum Dii tradunt alicubi bona possidenda, & utenda, eum esse summe stultum & miserum, qui non illorum usurâ fruatur, nec finem ipsi faciat augendi libido: huic certe Torquato patrono, quò plures a Diis suppetebant opes, eò majori studio flagrabat novas paradi, nec presentibus fruebatur: unde ei reliquū erat, ut miserè insaniret. Ita meo judicio Poeta voluit hunc sordidum Pleonectem Aristotelicâ crypsi, non aperte convincere insaniam. Argumenta autē hujus syllogismi sunt ex adjunctis & factis Torquati, quorum turpitudine Poeta studet illū ad cultum vitæ mūdiorē & elegantiorē a sordibus traducere. Elicio autem talem assumptionem ex his:

Mitte leves spes & certamina divitiarum.

& propositionem etiam ex his.

Quò mibi fortunas, si non conceditur uti?

Hic ellipsis est, quorsum desiderē, aut congerē fortunas? Quæ sic brevius dispono: Cui adsunt fortunæ, is miser est & insanus, si abstinet illis uti: Torquato adsunt, nec utitur: ergò miserè insanit. Verum crypsin Poetæ nunc

λεπτομαρῶς ac sigillatim examinemus. Ab eo prudenter formula frugalis cœnæ initio proponitur ex populari accubatione veterū, victu tenui, vino exiguarum virium, summā tamen suppellectilis mūdicia, ne se putaret Torquatus ad lautam & magnificā cœnam vocatū: cujus vitandā specie rusticā & incultam parsimoniam homines sordidi & parvari confectari solent, & quasi illa Torquati esset nostro Poetæ ignota, & eum existimaret solitū elegantius describere, lautius cœnare, & melius bibere, dicit non sine tacito joco, *si potes*, quū hominis rustica parcitas satis indicaret eū valdè abhorrere a mūdicia & elegantia convivorum recentium.

2 Hæc videntur tollere antecedens enunciati cōnexi: quod facilius intelligentiæ gratiā sic repeto, si potes, vel ut verius enunciatur, si soles more veterū in convivio discumbere, tenuiter cœnare, & vinū minimè generosum bibere, veni sub vesperū mecum cœnatū. Nunc pro. quod rectum videbatur, non soleo tam tenuiter cœnare, Poeta reponit ex majoribus, si domi tuæ meliores epulas, & vinū generosius habes, jube huc afferi, vel eò me voca-

ei, vel